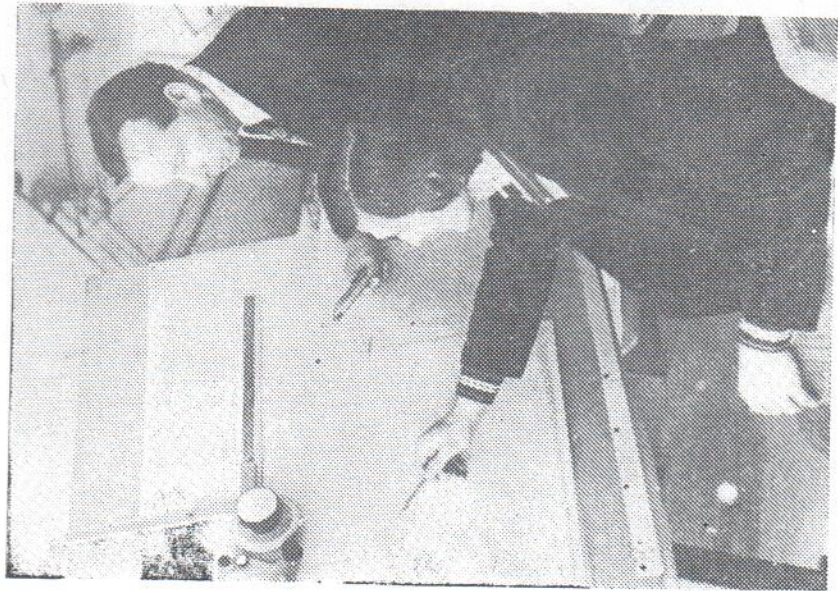




Konstruktoru biroja priekšnieks

Par viņu dzirdēju cildinošas atsaucsmes ilgi pirms iepazīšanās.

— Jānis Bojārs ir brīnišķīgs cilvēks, — teica biokīmiskās rūpnīcas kadru daļas priekšniece G. Kalmiņa. — Viņu pie mums ļoti ciešina. Teicams darbinieks. Konstruktoru biroja priekšnieks, kuru patiešībā pats arī izveidoja. Cilvēks ar augstu iekšējo kultūru.

Vēlāk, tiekoties ar Jāni Bojāru darba jautājumos, sapratu, ka viņš tiešām ir ļoti inteligents cilvēks, spējīgs konstruktors.

Uz jautājumu, kāpēc tieši Jānim Bojāram pirms diviem gadiem piedāvāja vadīt jauno rūpnīcas dienestu, uzņēmuma direktors A. Sedvalds atbildēja:

— Bojārs līdz šim astoņus gadus strādāja par galveno mehāniķi. Viņš daudz paveicis rūpnīcas labā. Lieliski pārzina uzņēmumu, devis ievērojamu ieguldījumu tā tehniskajā pārkārtošanā. Augsti novērtējams viņa domāšanas veids un aizrašanās ar tehnisko jaunradi.

— Ar ko sākas konstruktoru biroja darbs? — uzprasīju Jānim Bojāram.

— Ar mēbeļiem. Vajadzēja iekārtot telpas, iegādāties rasejumu dēlus, darba galdus, kopēšanas mašīnu. Ka ieraudzīju veikalā kaut ko derīgu, tūlīt steigšos pie direktora. Bez vilcināšanās noformējam pirkumu... — atceras Jānis Bojārs.

Sēžam gaišās, plašās konstruktoru biroja telpās, kuras krāsotas mierīgos pasteltņos. Miksti griežamie krēslī, klusi ieslēgts reproduktors — parasti darba apstākļi.

— Mūsu uzdevumi ir rūpnīcas uzdevumi, — saka konstruktoru biroja priekšnieks. — Viens no galvenajiem ir ražošanas intensifikācija. Paplašināt ražošanas plātības nevaram. Reizē ar tehnoloģisko jaunu ieviešanu nākas plānot veidot iekārtu. Dažreiz pat izstrādāt jaunu tehnoloģiju kopā ar inženieriem...

* * *

...Pirms trīsdesmit gadiem aiz

Preiļu parka vecās garās ēkas vienā galā bija izvietojusies pļotava, otrā — MTS. 1947. gadā šeit darbā iekārtojās Jānis Bojārs. Viņu pieņēma par kalēju. Apmēram gadu viņš nostrādāja šeit: nācās remontēt arkus, ecēšas, sējmašīnas. Bet MTS-ā bija tikai veci virpošanas un uršanas darbgaldi. Un vēl vārgs motors, kas deva strāvu šai «iekārtai», — toreiz elektrolinijas līdz šejieni nebija.

Varbūt tieši tolaik Jānim Bojāram radās jaunrades dzirkstelīte? Strādājot ar mazaudas iekārtu, viņš domāja, ka šī tehnika jau sen nolietojusies, ka nepieciešamas kompiļētas, «gudras» mašīnas, kuras ne tikai atvieglotu cilvēka darbu, bet arī aizstātu viņu. Jānis Bojārs saprata, ka bez pieredzes, bez zināšanām šeit neko neizmainīsi...

Pēc tam viņš strādāja meliorācijas organizācijā par ekskavatoristu un macijas neklātenei Latvijā Lauksaimniecības akadēmijas Lauksaimniecības mehanizācijas fakultātē. Studiju laikā J. Bojārs sā-

ka strādāt. Livānu biokīmiskajā rūpnīcā. Kad te radās jauns amats — galvenais mehāniķis, to piedāvāja topošajam inženierim. Savu diplomprojektu Jānis Bojārs izstrādāja rūpnīcā, vadoties no tās vajadzībām. Lizina izveidošanas un kalšanas izmēģinājuma iecirkni, kuru viņš izprojektēja pirms vienpadsmit gadiem, darbojas vēl tagad. Tikai kalte kļuvusi par sauru tādām lizīna apjomam, kuru ražo cehā Nr. 2.

Tagad biokīmiskajā rūpnīcā, kur vien paraugies, visur strādā izgudrotāji. Var droši apgalvot, ka neviena liels izgudrojums, neviena rūpnīcas rekonstrukcija nav paveikta bez aktīvas J. Bojāra piedalīšanās. Darba gaitā viņam nākas gan apgūt ražošanas tehniskos si-kumus, gan pētīt kūdras un mazu-ta degšanas īpatnības un daudz ko citu.

— Kā jūs risināt savas problēmas, izgudrojumus? — pajautāju, zinot, ka vēlos neiespējamo, lai cilvēks pastāstītu, kā viņš izgudro. Un viņš atbild tā, kā vienīgi var atbildēt:

— Izvēlos tēmu un domāju.

Bet tālāk? Kāpēc vēl nevienam psihologs nav spējis izskaidrot, pastāstīt, sadalīt jaunrades psiholoģiju? Kā (apziņā, zemapziņā, iztēlē — kur?) rodas jaunrades pirmais impulss? Kā uzdzirkst doma vai tikai domas priekšajūta? Kā rodas pārliecība vai priekšlikums, kā izziņējas meklējumu virziens? Un kas koriģē šos meklējumus? Intuīcija? Bet kas tad vada pašu intuīciju? Talants?

Tā ar inženieru talantu, prātu un domām, strīdiem, kopīgām pūlēm eksperimentiem biokīmiskajā rūpnīcā atrisinātas daudzas problēmas. Izveidoti jauni nitragina un piemiksu — augkopībai nepieciešamās produkcijas — ražošanas iekārti. Pilnveidots tehnoloģijas projekts lizīna cehā. Termocentrālē strādā ar ietu un efektīvu kurināmo — kūdru. Var uzskatīt ļoti daudzus biokīmiju tehniskās domas sasniegumus, un katrā no tiem ir ievērojams (bet dažreiz pat galvenais) konstruktoru biroja priekšnieka, cilvēka ar dziļām zināšanām un plašu redzesloku, nopelns.

Ka tehniskā jaunrade nav iespējama bez labi attīstītas iztēles, tas ir zināms. Bet visbiežāk iztēlēs slīpē no tiešas darba jaunrades visai tālas lietas, ja tā var iztēlēt.

...Pūta dzestrs rudens vējš, cilvēkam seja sīlās aukstas lietusskātes. Bet viņš uz motocikla spītīgi traucās preti vējam un lietum. Nemīlīgais laiks pārbaudīja viņa izturību — vai spēs aizjūtot līdz lietuviešu kūrtortam Palangā. Šim cilvēkam bija nepieciešams gaismai austot, būt jūrmalā. Viņš ļoti vēlējas redzēt jūras viļņus, kuri krastā izmetuši tūdenszāles un sastingušo sveķu gabaliņus. Cilvēkam bija vajadzīgs dzintars, piemērojams un bez defektiem.

Palangā Jānis Bojārs atklāja, ka viņš nav viens, kam tāda vēlēšanās. Un lai lieki nezaudētu laiku (pēkšņi kāds var apsteigt), nolēma tērēt naudu. Viņš no vērtīgiem ledzīvotājiem nopirka jau savāktu dzintaru un atgriezās mājās. Tas bija pirmais sešiem gadiem, pēc tam šie braucieni atkārtojās.

Jānis Bojārs gribēja pats, ar savām rokām likt runāt dailies vārdiem šim neaurspīdīgajam akmeņim.

— Cilvēkam taču jābūt aizraušānā! — viņš uzskata. — Vienam patīk šahs, otram — motorlaivas, citam — adīšana, bet man sirdij tuvākais ir apstrādāt istu, dabisku dzintaru no jūras.

Rūpnīcas galvenais mehāniķis A. Nikiforenko saka:

— Jānis Bojārs ir izglītots, gudrs speciālists. Ja sāk kādu problēmu, tad to atrisina līdz galam. Pat pēc darba par to lauza galvu. Ticiet, ka viņš mājās ar galas maļamās mašīnas palīdzību pārbaudīja granulu darbības principu — toreiz, kad uzsākām piemiksu ražošanu. Ar Bojāru ir ļoti patīkami strādāt. Ja prasi padomu, vienmēr labprāt atsaucas, palīdz, iesaka, kā izdarīt vai kur ņemt. Viņam piemīt iekšējā, vēlēšanās piedalīties, izpalīdzēt.

Galas maļamā mašina un izgudrojums (par to J. Bojāram piešķirta TSSI sudraba medaļa), dzintars un lizīns — tehniskā jaunrade un tēlojošā māksla. Tie organiski apvienojas šajā brīnišķīgajā cilvēkā, radot to pievilcību, kas raksturīga katrai personībai.

Attēlā: Jānis Bojārs un II kategorijas inženieris-konstruktors Viktors Alpajevs (priekšplānā).

R. RIŽOVA

J. SILICKA foto